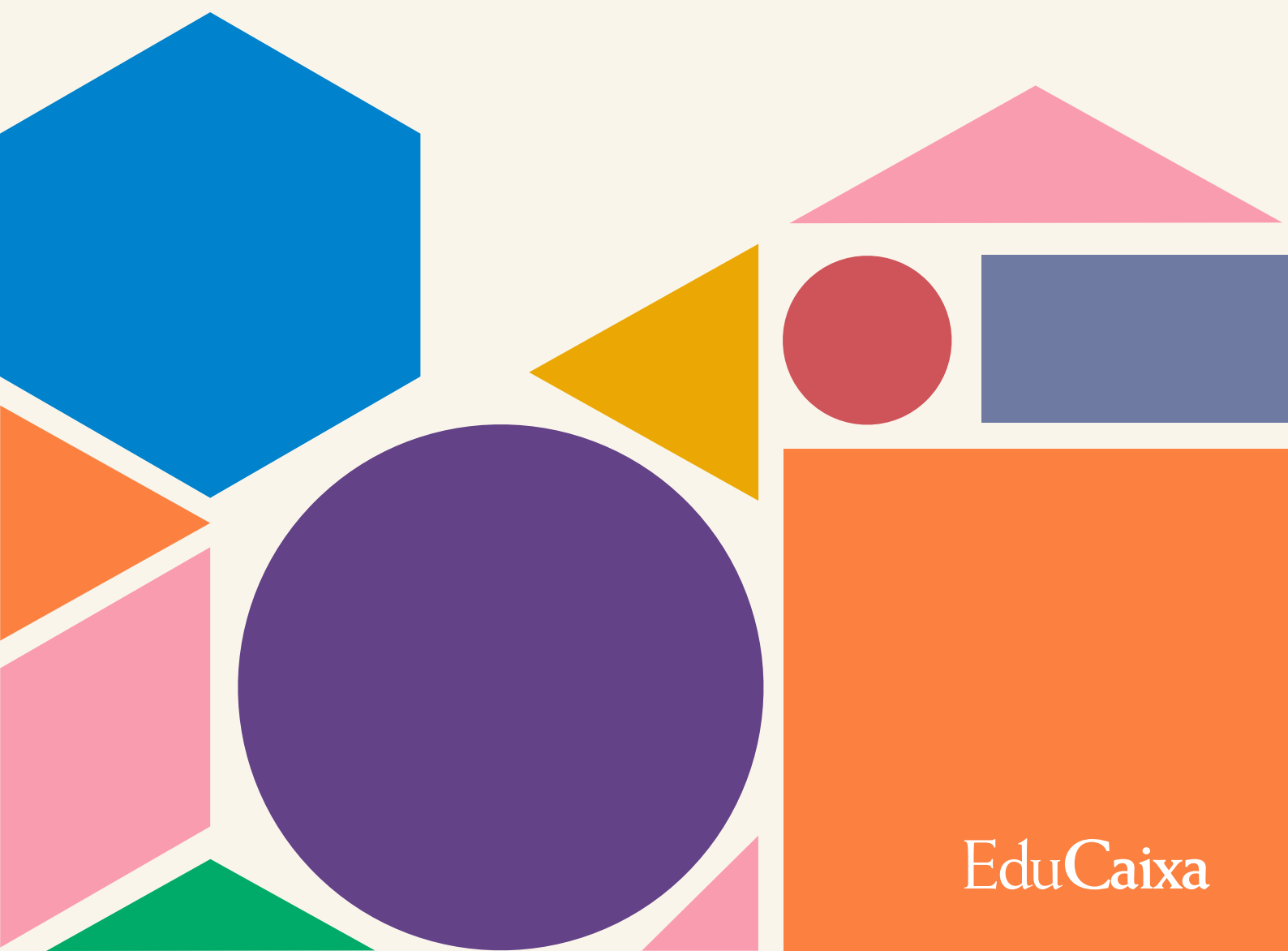

Guia pràctica per al Tangram Literari del teu centre educatiu

1er cicle d'educació primària

El 23 d'abril celebrem Sant Jordi, una jornada molt especial per a poder incentivar aspectes relatius a la literatura i la lectura. És un dia que des d'EduCaixa hem volgut aprofitar per a convidar a tota la comunitat educativa a fer volar la imaginació, la creativitat i la innovació a través de la creació d'un "Tangram Lieterari": un projecte que convida el teu centre educatiu a participar en l'elaboració d'un gran mural interactiu i creatiu, dividit en diferents peces inspirades en els contes infantils de l'autora i l'il·lustradora Rocío Bonilla (Editorial Animallibres).

Sabem que la decoració dels murals és una part fonamental de la vida escolar, especialment en diades tan significatives com la de Sant Jordi. Per això, us volem fer costat **proporcionant-vos una sèrie de materials per a descarregar i imprimir que s'integraran en aquest gran mural col·laboratiu gràcies al qual els i les vostres alumnes podran jugar, innovar i fer volar la seva creativitat.**

Aquest mural ha estat creat amb l'objectiu de potenciar la interacció, per enriquir així l'entorn educatiu i promoure la lectura d'una manera única i estimulant.

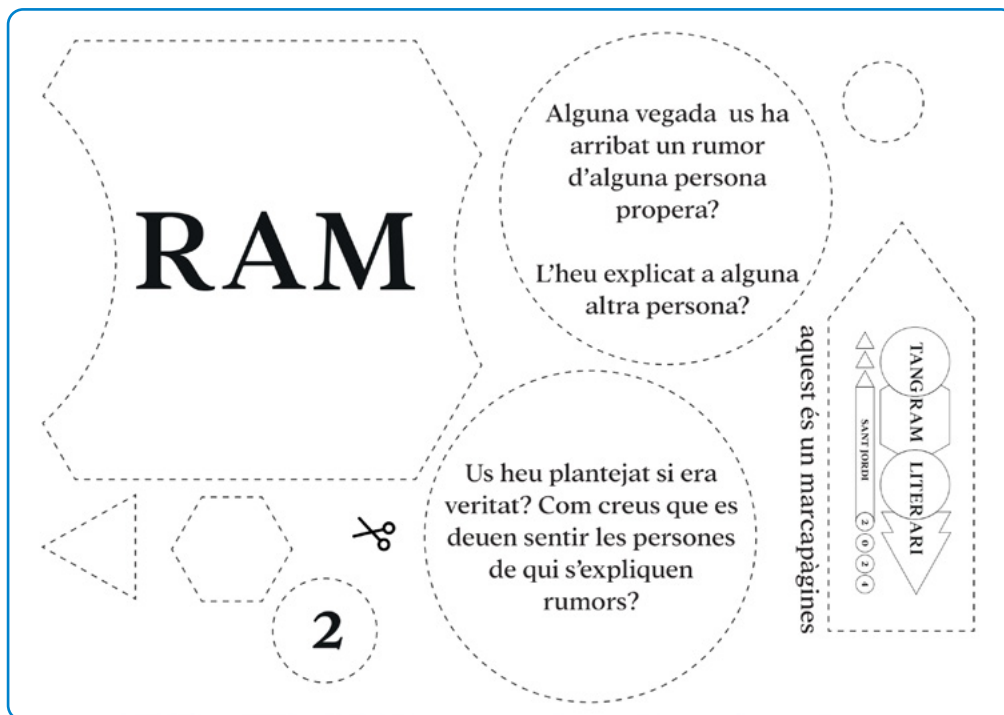
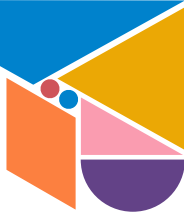
Instruccions per a dur a terme l'activitat

1. Abans de res, el primer que has de saber és que et podràs descarregar una carpeta amb tot el material i que aquestes instruccions inclouen punts de llibre per a que l'alumnat pugui emportar-se'ls a casa. Per a imprimir el material, tens dues opcions per fer-ho:

- En color en **fulls DIN A4**
- **En blanc i negre sobre cartolines DIN A4 de diferents colors**

2. Aquests fulls contenen tot el contingut pensat per a compondre el mural col·laboratiu. Una vegada impresos, amb els teus i les teves alumnes, **haureu de retallar els objectes, títols, paraules i il·lustracions marcats amb una línia discontinua** (aquí en teniu un exemple).

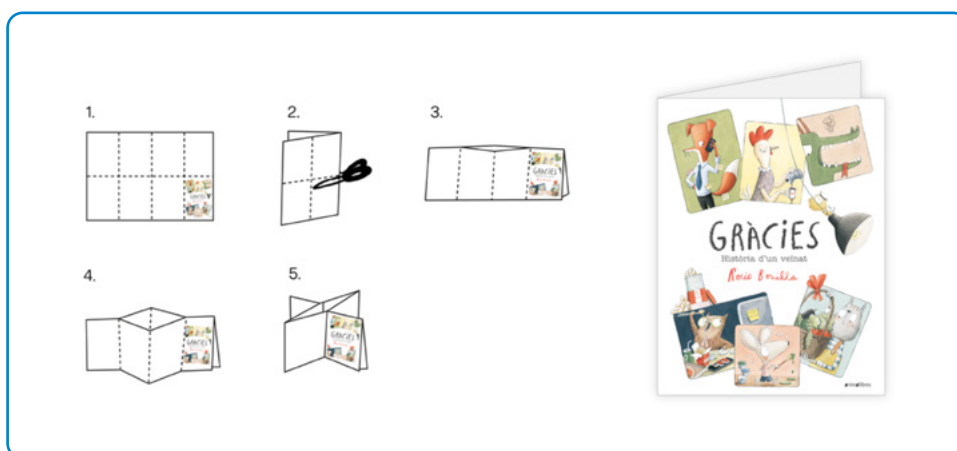
- Aquests objectes, una vegada retallats, seran una bona part del que necessitareu per a compondre i crear el mural. Podreu ordenar-los com vulgueu.
Recorda: no és un trencaclosques.

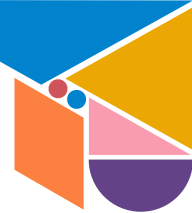
3. D'altra banda, a la carpeta amb el material veuràs que hi ha tres documents més, que corresponen als noms següents: **“Desplegable”, “Exercici” i “Possibles ordres”**. Vegem per a què serveix cadascun d'ells:

- ▶ **DESPLEGABLE:** es compòn d'il·lustracions del conte de Rocío Bonilla (Ed. Animallibres) que **haureu d'imprimir en DIN A4, plegar com si fos un llibre i afegir al mural.**

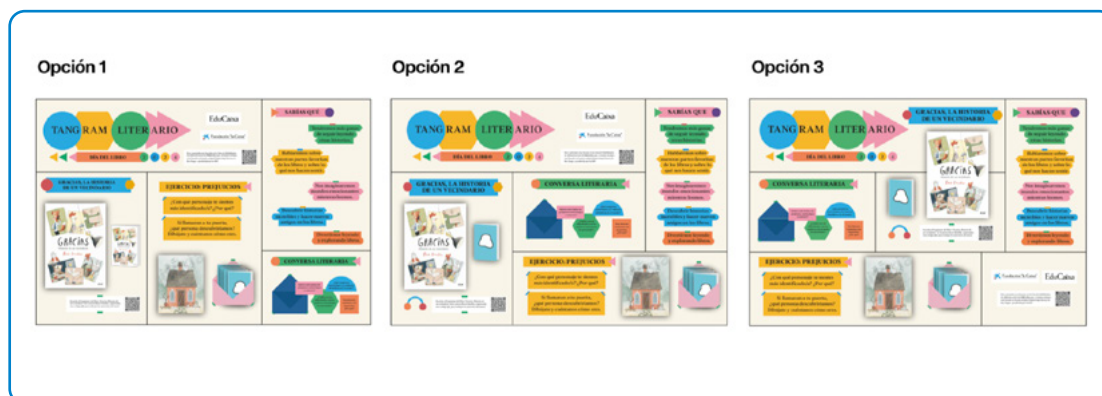
El nostre suggeriment? Podeu enganxar-lo amb 'Blu Tack' per a què els alumnes, quan vulguin, puguin agafar-lo, manipular-lo i consultar-lo.

Instruccions per fer el desplegable

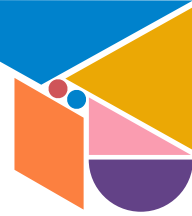
- ▶ **EXERCICI:** conté **contingut pràctic** pensat per a cadascun dels alumnes i les alumnes, per a enriquir l'entorn educatiu i promoure la lectura dins i també fora de l'aula.
- ▶ **POSSIBLES ORDRES:** amb aquest document t'ensenyem **com ens imaginem que pot quedar el mural en tres versions diferents**. És només un suggeriment!

Tres opcions d'ordre del mural

Què necessites per a poder dur a terme aquesta activitat?

- Impressora i tinta
- Si voleu imprimir a color → fulls DIN A4 de color blanc
- Si voleu imprimir els materials en cartolina → cartolina DIN A4 de colors groc, blau, blanc, taronja, vermell, rosat, verd i violeta
- Tisores
- Cel·lo i cel·lo de colors
- Blu Tack
- Xinxetes o goma d'enganxar

Com pots treballar l'activitat amb el teu alumnat? Et proporcionem una Guia de comprensió lectora

Per tal que puguis treballar la lectoescriptura amb els teus i les teves alumnes sobre la base del llibre "La muntanya de llibres més alta del món" de Rocío Bonilla (Editorial Animallibres), a EduCaixa hem treballat una "Guia de comprensió lectora". Aquesta guia es divideix en diferents apartats:

- ▶ **Comprensió lectora col·lectiva**
- ▶ **Proposta didàctica d'activitats**
- ▶ **Proposta de lectures per al 1er cicle d'educació primària**

Així, no et faltarà res de res per a què puguis potenciar la interacció dels teus i les teves alumnes i continuar promovent la lectura d'una manera única i estimulant!

Guia de comprensió lectora

1. Comprensió lectora col·lectiva

Una bona forma de desenvolupar la competència lingüística és mitjançant la **comunicació oral**. Ens aproximarem a aquesta història mitjançant la interacció, l'opinió i la conversa a l'aula a través de la tertúlia literària **per tal de fomentar el plaer de llegir**.

Tal i com evidencia la guia d'EduCaixa *Millorar les habilitats d'alfabetització en educació infantil i primer cicle de primària* (2023) i afirma Rocío Garcia Carrión (2022)¹, investigadora Ikerbasque y Ramón y Cajal en la Universitat de Deusto, la metodologia basada en l'expressió oral, com les tertúlies literàries dialògiques, promouen la construcció col·lectiva de significat d'un mateix text i, per tant, una **comprensió lectora més accessible i profunda per a tothom**.

Aquesta pràctica busca el llegir per compartir amb els demés. L'articulació d'idees i l'expressió oral de l'alumnat esdevé una estratègia pedagògica per fomentar el diàleg a l'aula i la pràctica col·lectiva del llenguatge, tot connectant amb les seves vivències i compartint processos de reflexió. L'alumnat es proporciona entre si noves formes de llenguatge i enriqueix el seu repertori, esdevenint un suport addicional per a aquell alumnat que disposa de capacitats d'expressió oral i interacció verbal més pobres. **Aquesta bastida educativa entre iguals parteix de la lectura en veu alta** de relats o textos seleccionats **i s'enriqueix amb la posterior tertúlia literària en grup** a través de preguntes estructurades que ajuden a desenvolupar les habilitats d'alfabetització i accedir de manera compartida a la comprensió lectora d'un text.

1. GARCIA, R. (Gener 2022). TOOLKIT. Las Tertúlias Dialógicas: la importancia de los diálogos sobre la lectura. EduCaixa Talks EVIDENCIAS. ¿Cómo sé si mi proyecto lector es eficaz? Experiencias y propuestas. <https://educaixa.org/es/-/formacion/mi-proyecto-lector-es-eficaz>

Així doncs, *Temps de Llegir i Fem conversa literària*, pretenen:

- Afavorir actituds positives envers la lectura i els llibres.
- Crear vincles afectius i connexions amb les històries que es llegeixen.
- Fer néixer, incrementar o consolidar l'hàbit de la lectura en l'alumnat.
- Gaudir de l'estona que es comparteix al voltant de la lectura.
- Participar en les converses i debats que es generen a partir de les lectures, incidint directament en el desenvolupament i enriquiment de l'expressió oral.
- Afavorir la comprensió lectora a través de preguntes que incitin a l'anàlisi de la informació i despertin el seu sentit crític.

Seguidament, trobaràs un petit ventall d'activitats relacionades amb el contingut del relat en qüestió que convidaran el teu alumnat a assolir altres objectius d'aprenentatge, els quals implicaran l'ús actiu i significatiu del nou vocabulari adquirit a través de la lectura en veu alta i la posterior tertúlia literària.

2. Proposta didàctica d'activitats

2.1 Ens iniciem amb... TEMPS DE LLEGIR

Com ja hem citat anteriorment, totes les nostres propostes parteixen de la lectura col·lectiva en veu alta. El nostre model lector² com a docents serà rellevant per a la formació d'hàbits lectors. En el nostre grup classe, hi haurà alumnat que disposarà de models adults de lectura a casa i d'altres, en canvi, no tindran aquesta sort. Un cop més, l'escola hauria d'actuar com a compensadora de desigualtats i oferir les mateixes oportunitats a tot l'alumnat.

Per començar el Temps de Llegir, convidarem el nostre alumnat a seure al terra amb les cames creuades per poder gaudir d'una escolta activa. Nosaltres podrem seure en una cadira per assegurar-nos que tothom pugui gaudir de cadascuna de les seves pàgines. Obrirem el moment de lectura amb un so especial, com pot ser el d'unes campanes. Repetirem aquest so per tancar la lectura. Com expressa Eva Tataret, contacontes i medidora literària, ens hem d'imaginar i compartir amb els oients que amb el so fem una mena de cúpula invisible que ens protegeix de

2. DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics (2013). 4. La lectura expressiva. Material dels tallers AIL. https://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0091/e038df67-e978-493b-bc9d-1a8a953d231f/4_lectura-expressiva.pdf

l'exterior. De fet, ella recomana, fins i tot, quel·l'instrument que feu servir sigui nostre, de casa nostra. I si l'acompanya un record amorós, molt millor. Nosaltres som el centre del projecte i aquest so ens connectarà amb una emoció positiva, que de ben segur connectarà amb el nostre alumnat.

T'encoratgem a no aturarar la lectura encara que hi hagin comentaris, preguntes i/o moviment. Aquesta manera de fer pot resultar difícil al principi, però un cop posada en pràctica repetidament permet crear hàbit d'escolta i focalitzar l'atenció en la lectura. Permeteu-vos el regal d'expressar amb el cos i la veu, elements rellevants que juntament amb l'entonació, les pauses i la velocitat prolongaran l'interès de l'alumnat i asseguraran una comprensió més plena de l'argument. Pel que fa a les imatges, haurem de decidir prèviament quan les mostrarem. Llegir cada pàgina i mostrar-ne les imatges tot seguit pot ser una bona opció, tenint en compte que els llibres escollits per a aquestes propostes són àlbums il·lustrats i les imatges parlen per si mateixes. A mesura que anem mostrant les imatges, anirem mirant els infants als ulls perquè sentin que aquest conte és per a ells i per a elles.

2.2 Continuem amb... FEM CONVERSA LITERÀRIA

Ha arribat el moment d'iniciar una conversa literària sobre el llibre. No cal que tingui lloc just després de la lectura en veu alta. Podem dur-la a terme en un altre moment. De fet, diuen que deixar a l'oient amb ganes de més sempre és una bona estratègia.

Podem agafar un fragment del conte que doni peu a la reflexió i formular preguntes que permetin aprofundir més en el contingut i l'impacte de la lectura en l'alumnat. Aidan Chambers (2007)³ proposa tres tipus de preguntes que ajudaran a paucar la conversa per arribar a assolir l'objectiu principal: parlar bé del que s'ha llegit per aconseguir una comprensió lectora del relat més accessible i profunda per a tothom. Fem referència a:

- **les preguntes bàsiques**, relacionades amb si els ha agradat o no el llibre, si hi ha alguna cosa que els hagi desconcertat o amb la qual puguin fer connexions.
- **les preguntes generals**, que donen pas a comparacions i aporten idees, informacions i opinions que donen suport a la comprensió.
- **les preguntes especials**, que dirigeixen la conversa fins a la descoberta de peculiaritats del llibre que encara no han sorgit.

3. CHAMBERS, A. Dime. . Mèxic D.F.: Fondo de Cultura Económica.

No es tractaria però de formular-les totes, sinó d'anar-les plantejant en funció de la conversa. No cal forçar la conversa. No volem arribar a cap conclusió perquè no només hi ha una lectura, sinó tantes com alumnes tingueu.

Segons l'enfocament implícit de Siraj (2005) i Fisher (2016)⁴, com a docent la teva capacitat de reacció i de modelatge del llenguatge jugaran un paper important en les interaccions a l'hora de reforçar o potenciar de forma implícita el desenvolupament lingüístic o comunicatiu; per exemple, quan alguna intervenció no quedi prou clara i calgui suggerir possibilitats que aclareixin la confusió.

Per facilitar la comunicació i l'accessibilitat cognitiva a tothom, pots acompanyar aquestes preguntes de reflexió amb símbols gràfics, com pictogrames, i gestuals. També pots crear un taulell de comunicació amb frases a mode de modelatge per expressar opinió i per incentivar el debat de manera pautaada. Podràs anar reduint gradualment aquestes bastides a mesura que l'alumnat progressi i sigui capaç de completar l'activitat de forma independent. Els sistemes de comunicació augmentatius i alternatius (SCAA) són formes d'expressió diferents del llenguatge parlat que tenen com a finalitat augmentar i/o compensar les dificultats de comunicació i llenguatge. A la plataforma inclusiva *Arasaac*, trobaràs recursos gràfics i altres materials per adaptar visualment el material proposat.

Exemple de preguntes de reflexió col·lectiva adaptades amb pictogrames extrets de la Plataforma Arasaac. Centre Aragonès per a la Comunicació Augmentativa i Alternativa

4. Siraj-Blatchford, I. (2005) «Quality Interactions in the Early Years», presentat a la conferència anual de la TACTYC, Cardiff: https://tactyc.org.uk/pdfs/2005conf_siraj.pdf

2.3 Per acabar... ALES PER VOLAR

■ Proposta de lectura per a primer cicle d'educació primària

A través del Temps de Llegir, compartim amb el nostre alumnat la lectura en veu alta de l'àlbum il·lustrat "La muntanya de llibres més alta del món" de Rocío Bonilla (Editorial Animallibres). Si no disposes d'aquest llibre, t'oferim una alternativa en vídeo on podràs escoltar i veure el llibre locutat:

Mira el vídeo del llibre "La muntanya de llibres més alta del món" de l'autora Rocío Bonilla, capturant aquest QR, per treballar els exercicis del mural.

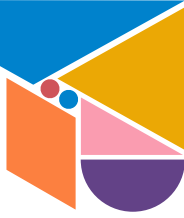
Seguim amb l'activitat de *Fem conversa literària* amb la proposta de preguntes de Chambers. Si disposes del llibre, aquí et deixem algunes preguntes més específiques relacionades amb el contingut del relat que et poden ajudar a buscar connexions y conduir la tertúlia.

- Creieu que els llibres ens donen ales per volar? Per què?
- Coneixeu les històries que apareixen en aquest conte i que fan volar al nostre protagonista? Quines són? Com les has reconegut?
- I vosaltres, heu aconseguit volar a través de la lectura? Amb quin relat ho heu aconseguit? A quin món heu viatjat? Què heu descobert? Què us heu imaginat?
- Teniu un racó per llegir a casa? A on es troba? Com és? En quin moment del dia llegeixes? Ho fas sol? T'acompanya algú?
- Trobes a faltar quelcom en el racó de lectura de l'aula que t'ajudi a volar més alt?

Tu i el teu alumnat podeu anar recollint i documentant de manera conjunta les aportacions que hagin sigut més rellevants al llarg de la reflexió col·lectiva i compartir-les amb la resta de comunitat educativa.

Amb aquestes preguntes de reflexió i amb la proposta que trobareu a continuació, convidarem el nostre alumnat a:

- Desenvolupar habilitats estètiques, lingüístiques i culturals a partir de la lectura i recomanacions de llibres llegits.

- Desenvolupar habilitats de comunicació i d'expressió oral mitjançant la presentació d'un llibre.
- Començar a definir les seves preferències lectores, ajudant-se de les recomanacions que els fan els companys i companyes i el professorat.
- Participar en la conversa que pot sorgir al voltant de la recomanació de llibres, respectant les argumentacions i opinions dels altres.

Un cop donis per acabada la tertúlia literària, et proposem dur a terme una petita activitat, amb la qual treballarem la creació de vincles al voltant de la lectura. En aquest cas, és important que puguis imprimir suficients còpies de l'exercici perquè cada alumne tingui la seva.

DIBUIXA UNA ESCENA		
		Títol del llibre -----
		Autor/a del llibre -----
		Editorial -----
		Estimat Enric, Et convido a llegir aquest llibre perquè amb ell podràs volar per o imaginar-te que t'ajudarà a aprendre o a descobrir -----
		-----
		Te'l recomano! El teu company/a de vol.
		
		

Recomanar un llibre a un altre lector no és una tasca senzilla, ja que al darrere hi ha d'haver tota una argumentació que en justifiqui l'opinió. En aquesta tasca, ens acompanyarà el protagonista de la història, l'Enric, a través del qual l'alumnat convidarà els seus companys i companyes a conèixer noves històries per fer volar la imaginació i gaudir del plaer de llegir.

En relació al relat, els infants hauran de pensar en un llibre que els hagi fet "volar". N'hauran de dibuixar una de les seves escenes i acompanyar-la, si ho creuen necessari d'un fragment que ajudi a posar-la en context.

Inclourem una petita recopilació de dades sobre el llibre recomanat (títol, autor/a, editorial, il·lustrador/a) i un petit model de carta que els ajudi a justificar la seva recomanació. Abans de

demanar a l'alumnat la seva recomanació, cal que el/la docent n'hagi fet davant d'ells i elles per tal d'oferir un bon model de pràctica. A mesura que l'alumnat vagi elaborant i presentant les seves recomanacions, podem anar-les exposant al passadís per crear la nostra muntanya de llibres i animar a la resta de comunitat educativa a volar per altres mons que encara no coneixen. Aquesta muntanya de recomanacions es pot anar actualitzant al llarg del curs.

T'animem també a que els teus i les teves alumnes s'emportin aquest llibret a casa perquè puguin compartir el que han après amb aquesta activitat amb els seus pares i mares!

2.4 No perdis de vista que...

Les actituds que manifestem cap als llibres i la lectura es formen amb el temps i a partir de la freqüència, la intensitat i el sentit amb què es visquin aquestes activitats al voltant de la lectura.

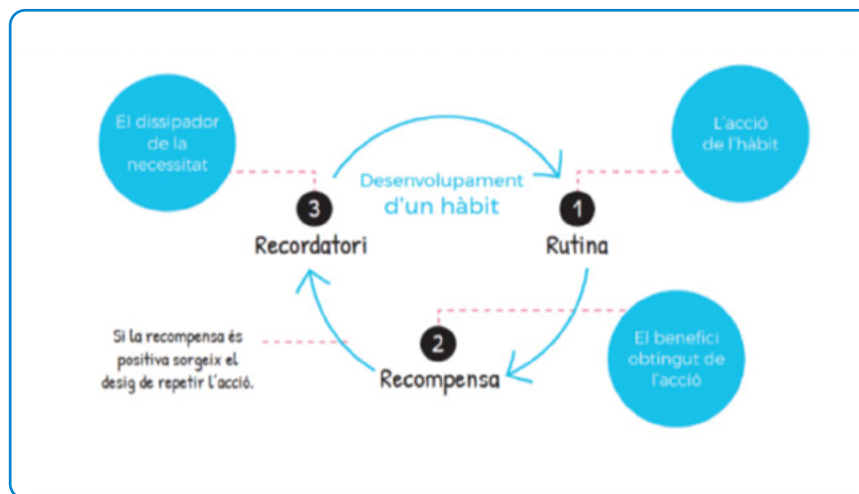
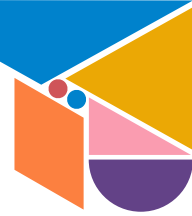
La repetició d'activitats que despertin una actitud lectora positiva ajudaran a configurar l'hàbit lector. I com es tracta d'un hàbit, cal seguir unes pautes que ens portin al'adquisició d'aquesta pràctica.

Segons Fiction Express⁵, una plataforma de lectura interactiva proposada per a la promoció de la lectura per a les biblioteques públiques de Catalunya, el desenvolupament d'un hàbit és cíclic i consta de 3 components bàsics:

- Rutina: l'acció que es realitza de manera repetitiva i que desemboca en una recompensa.
- Recompensa: el premi o plaer que s'aconsegueix realitzant la rutina.
- Recordatori: el moment en què recordem el guany obtingut per l'hàbit en qüestió i ens sorgeix la necessitat de repetir-lo.

En aquest cas, les rutines del Temps de Llegir i la *Conversa literària* busquen el plaer de llegir a través de l'escolta, la interacció, la reflexió i la comprensió lectora col·lectives. Si nosaltres com a docents, percebem aquests moments pedagògics com un gran regal per a nosaltres i per als nostres menuts, de ben segur que sorgirà la necessitat de continuar gaudint de les lectures en veu alta i es formarà, de manera natural, l'hàbit lector. T'uneixes al repte?

5. Fiction Express. (2019). https://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/el-servei-de-biblioteques/linies-dactivitat/promocio-lectura/projectes/viu/Desenvolupament_habit_lector.pdf

Imatge extreta del document en línia "Cómo desarrollar el hábito lector (2019)"

Aquest contingut està basat en la Guia 'Habilitats d'alfabetització d'EduCaixa que, ahora, està basada en la guia original Improving Literacy in Key Stage 1, produïda per l'EEF. Captura el QR per a descobrir més.

